

Чорнобильська поема

Леонід Полтава

Вступ

Земля стояла на землі,
Як пам'ятник на п'єдесталі.
Минулись Ленін, Гітлер, Сталін,
Гетьмани, принци, королі.—
Землі не зрушили з землі!
Усе вдягалось у весняні ризи
У ризи материнства. Це ж весна!
В землі тюльпани готували вази.
І тьмяний дим кадився від сосни.
І зерно кільчилося у глибу земному,
Немов дні я у матері, і дні
Вже наскрізь! наскрізь білі брами,
Землі не зрушили з землі!
Були вулкани і усякі дива.
І метеори падали увись.
Були потопи й льодові обвали,
А для Землі спинився, мабуть, час:
Усе за нього б'ється одчайдушно,
Та лиш Земля у вічності
Не зрушна.

У Чорнобилі

Минула ніч, якої завжди мало,
Прокинулось півмісто-півсело:
Все почалось, як вічно починалось,
Як сноконвік заведено було;
Хоч не молились, та спокійно спали,
Бо зло при серці зроду не жило.
Квітневий ранок ходить коло хати.
Сергій при каші (гречка чи овес).
Десятилітній, хоче все, як тато,
А тато інженером на АЕС,

Ночує й днює.
Непомірні пляни.
Радіограми просто із Москви,
І все спада, звичайно, на Івана,
Хоча й Іван вже не без голови...
Дочка Христинка в черзі десь, по мило.
Сергій побіг на станцію якстій.
Сусідка Ганна грядочку садила...
(Що огородець, той пучок подій.
І як тут братися до світових подій.
Коли немає в хаті мила?)
Розбилися. Лишилась мати.
Приблідлі коси. Радісно-сумна.
Пливе в майбутнє українська хата
Із Кобзарем у рамі край вікна.
Нема ікони — є дитина.
Молилась мати на синка
Козацька статъ у Сергійка.
Отак жила ця Україна,
Ожинно-ніжна і терпка.
Того й Чорнобилем назвали,
Що вічно з горем воювали
Поліщуки. Земля без дна,
Живе в озерах сатана:
Води нагнав, а суті мало.

На Станції 26 квітня 1986

Енергобльоки розрослися всує.
У підземеллях десь реве вода.
Тут інженер за пультами міркує,
А син малий ще менших догляда.
Обличчя — писаночка. Брівоньки пташині,
Здавалося, летять кудись, летять.
Всміхається до кожної дитини,
Хоча і сам іще дитя.

Тому направить, забавку-зайчатко,
Підійме ляльку, скаже "Дорогий".
Ну, достеменно вдавсь у татка
Не по літах задуманий Сергій.

Він старшеньким
В розлогій Дитківнаті.

Тут сто дітей працівників АЕС.
А десь дрижить непогамовний атом
І рветься з рур у землю й до небес:
До краху тут напружені машини,
Двигтить земля спокійних сіверян.
Тут одного жадають від людини:
Стовідсотковий плян!

Вибух

І до пуття й не до пуття
Серед блаженної природи
Котилось колесо життя:
Садити людоньки городи,
Ішли корови із діброви...
І раптом — громом серед нив!
Блискучий вибух атомовий
На мить і сонце затемнив!!!
Вертались в Україну журавлі.
Уже й перелетіли Чорне море,
Старого місця на старій землі
Поміж боліт уже шукають зором,
Аж Прип'ять, прип'ята надійно до землі,—
Зірвалася дибки
Й ринула угору!
Ударив грім, не з неба — із землі!
І першими упали журавлі,
В стовпах опію вони і убили крила
І падали — безкрилі...

Стіна в дитківнаті ("Де тато? Де тато?!") —
Злетіла угору і впала якстій!
Без крику навіки замовкли малята,
Живим залишився єдиний Сергій.
Із коридорчику - рив, наче ралом,
Увесь накидавсь на уламки щербаті:
— Чи є тут живі?! Та мертві мовчали,
Мовчали розчавлені лялі й малята.

Вогонь упивається глибше у тіло,
Хлопчина знов кличе і чує: — Це я...
Обличчя горіло і шкіра летіла,
Упоперек бігла вогненна змія,
Та кинувся хлопчик, неначе крізь сон,
Хоч кров цепеніла з роздертих долонь.:
Він виніс дівча
Із вогню —
У вогонь!
О, вічний вогонь атомовий!
Вже біла трава пророста.
З яким ви дияволом в змові,
Коли не почули Христа?!
Чорнобиль і Любеч, і Гомель,
Чернігів... Які ще міста
Понищить північна проказа
Во ім'я імперського сказу?
Панує тепер над усім
Цезій — 137!

*Як вічний вітер на горі Афон,
Десь безнадійно скиглив телефон...*

У Києві

Із Харкова, Львова стрімкі телеграми:
"Ми з вами, ми з вами!"
Та надає небо по грамах, по грамах,
І біла трава проросла над дахами
Ще й тихий наказ всесоюзного Хама:
"Весь Київ на свято! Судьба вже така,
Танцюй гопака! Го-па-ка!"
На перше на травня танцюють артисти,
А смерть із косою блукає по місту.
Лежить над Дніпром українська столиця.
Неначе поранена птиця.
Мутніє в очах...
Та Київ не вимер:
Він п'є із Дніпра, де святив Володимир,
Попечені очі вмиває подою,
І стала отруйна водиця святою,

Цілющою стала! Святою рікою!
Ще й вістка прийшла з недобитого степу,
І пошепки люди казали:
"Хмельницький вночі зійшов з п'єдесталу,
Готуючи місце Мазепі!..—
Невидимі дзвони в Софії заграли —
Із світового вертепу".
Берлінський був.
Тепер із хмар
Упав московський Бабин Яр!
Евакуація, евакуація! —
Та завелика нація...

Пожежних авт блискучі блискавиці
Мчать на Чорнобиль, аж ламають спиці,
А в Київ звозять мертвих і живих.
Так і Сергій очуняв у лікарні.
Моя родина?! Не питай намарно,
Забудь, мій хлопчику, про них.
Так і не знатиме сірома:
Христинка в черзі дочекалась грому
Й ніколи не прийшла додому;
Сусідка Ганна в мертвому селі
Досаджує городець у землі...
Все побіліло від одного маху.
Лишилось тільки білотрав'я жаху
Та спалені у небі журавлі.

Естонські солдати

Гуде нестримний атому прибій
В Чорнобилі, приреченім на страту.
Вже й армію погнали в бій —
Вам без війни вмирать, солдати!

Четвертий реактор — реактор смерти,
Киньте й мільйони — готов пожерти.
На тисячу літ — смертельний слід.
На тисячу літ.

З Естонії женуть солдат,

А понад ними — російський мат:
— Да вы не овцы, а бойцы!
Эх колотили мы вас мало! —
Естонські хлопці гордо стали:
Туди? У смерть? — Не підем, ні!
Димлять покручені метали
У атомовій порохні.
Людей спасати ми готові!
Здесь нет людей! Уже й коровы
Подохли! То не підем, ні! —
А комісар, лют аж до сказу:
Ах ты, балтийская зараза! —
Махнув рукою, гримнув стріл —
І на землі дванадцять тіл,
Твоїх, Прибалтико, синів,
Що не доснили віщих снів,
Так і лишили їх без гробу...
Лежить, вмираючи, Чорнобиль.

Ярмарок смерти

Барвистий ярмарок — десятки тисяч лиць.
Але чому ж прихований гаями?
З трьох областей зігнали молодиць,
Нехай забудуть слово "Мама":
Їх тут каструють — тягнуть із утроби
Дітей, ще не померлих від хвороби.
Це ти, нестримний атоме всесущий,
Сюди зігнав красу моїх земель!..
Ще травень, а жовтіють пущі
І білотрав'я, наче хмель,
Все обвиває, ближче й вужче:
Нема дітей — немає й лиць
У цих вродливих молодиць:
Добився кат нових руїн
На тридцять тисяч менше Україні
Хоча гнили канали і Байкалі,
Жінок старих і діток катували.
І так дійшли до рік і до озер,—
Вже й нашу рідну землю згвалтували!
Світ ще живий, А кажуть — вже номер.

Життєрадісний "Артек"

"Артек" красується над морем,
Дитячий палац (від царів),
Сюди з Америки Рейнборов,
Пан-журналіст сюди забрів.
"Чорнобиль!" — рвуться мислі роєм,
"Серж, Серж!" — поміж дітей блука:
Це він маленького героя,
Це він шукає Сергійка.
Знайшов — і захитався світ:

У десять літ —
Столітній дід
Стояв перед поблідлим паном:
Лице таке, що страх і жуть,
А рученята — голі рани,
Які повік не заживуть!
Півколом діти: — І у мене,
І в мене ось, і в мене теж... —
Те чорне все, те аж зелене,
Те без волосся від пожеж,
Від атомових...
Пан Рейнборов
Не уявляв такого горя
(Хай не повториться ніде!),
Поцілував у личко-рану
І вийшов звідти, наче п'яний,
Відчув: ще мить — і упаде.

До "Артеку" і картка прийшла від Надії
(Піонерки, що виніс тоді із біди):
"Я ніколи тебе не покину, Сергію,
А до Бога молитися
Буду завжди".

Саркофаг

Яка це радість — дощ живий, непогамовний,
Він гомону життя, самого щастя повний!

Дніпро повніє. Прип'ять і Десна,
Радіє Білорусь і наша сторона,
І ранком радіо — щось майже детективне:
"Не стійте під дощем! Він радіоактивний!"
А хмари линуць чорним гайворонням,
На Балтику, на Швецію пливуть.
І далі все неначе іспросоння:
"Худоба гине! Квіти не цвітуть!
У Польщі горе, і швайцарські гори
З Чорнобиля вже покриває порох"...
І ждуть народи нових лих,
І страшно вже себе самих.
Росте й росте нагробник-саркофаг,
Везуть, везуть бетони і заліза.
А над Чорнобилем і далі сизо.
Як зупинити атомовий сказ,
Коли взялися зруйнувати
Основу всіх основ
(Яка повіки житиме й без нас!) —
Наш життєдайний атом?!
Земля стояла на землі,
Як пам'ятник на п'єдесталі,
Але схитнули, розхитали,
"Нового щастя ковалі" —
Землі немає місця на землі!
А може в тій картці є наша надія
(Від піонерки, що вирвав з біди):

"Я ніколи тебе не покину, Сергію,
А до Бога молитися
Буду завжди".